

Бібліографічний опис:

[Від редакції] (2023) Юрій Круть (30.09.1928 – 07.04.2023) [некролог]. *Народна творчість та етнологія*, 3 (399), 123–125.

[Editorial] (2023) Yurii Krut (30.09.1928 – 07.04.2023) [Obituary]. *Folk Art and Ethnology*, 3 (399), 123–125.

© Видавництво ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України, 2023. Опубліковано на умовах відкритого доступу за ліцензією CC BY-NC-ND (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>)

ЮРІЙ КРУТЬ

(30.09.1928 – 07.04.2023)

На 95-му році життя 7 квітня 2023 року не стало відомого українського фольклориста, літературознавця, перекладача та громадського діяча Юрія Зіновійовича Крутя.

Чимало років Юрій Зіновійович Круть працював у відділі слов'янської фольклористики ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. Надзвичайно плідною була його постійна участь у багатьох фольклорних експедиціях у різні регіони України. Найбільше фольклористичних матеріалів записав учений на Волині, де він народився. Ю. Круть ніколи не оминав з колегами свого рідного села Торчин. Важливою складовою його праці в полі стали записи чеської національної меншини на Волині, словацької на Закарпатті. У центрі уваги завжди залишалася

обрядова поезія, зокрема жнивварські пісні. Викарбувані рукою дослідника записи, чітким орфографічним почерком, залишаються досі окрасою відділу Архівних наукових фондів, рукописів та фонозаписів ІМФЕ ім. М. Т. Рильського, їх не потрібно було навіть роздруковувати. Записи з рідної Волині передала до архіву Інституту його донька, старша наукова співробітниця відділу української та зарубіжної фольклористики, кандидатка філологічних наук Мирослава Карацуба. Їх опубліковано у виданні «Народні пісні з Волині (з колекцій збирачів фольклору)» (Київ, 2018; упорядкування і вступна стаття Людмили Єфремової).

Свій науковий та життєвий шлях Ю. Круть розпочав з навчання у Львівському університеті в 1948 році. Проте через рік був засуджений і заарештований за «антирадянську агітацію», пройшов сталінські табори, у 1953 році після смерті Сталіна – звільнений зі зняттям судимості, після чого поновився в університеті, навчання в якому успішно завершив у 1957 році. Після цього були роки вчителювання: Юрій Зіновійович викладав українську мову та літературу в Бортницькій середній школі Отинянського району Івано-Франківської області (1957–1959), Оваднівській середній школі Володимир-Волинського району Волинської області (1959–1965), працював старшим викладачем української мови в Глухівському педінституті (1965–1967).

Наукові пошуки вченого беруть свій початок від навчання в аспірантурі Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка, успішного захисту кандидатської дисертації «Трилогія Володимира Мінача “Генерація” і шляхи розвитку повоєнної словацької прози» (1967). Наукова діяльність в ІМФЕ ім. М. Т. Рильського тривала з 1967-го по 1975 роки: Юрій Зіновійович Круть обіймав посаду старшого наукового співробітника відділу слов'янської фольклористики. Однак і в наступні роки вчений продовжував підтримувати тісні зв'язки з фольклористами ІМФЕ ім. М. Т. Рильського, сприяв організації нових фольклорних експедицій, зокрема до болгарського села Вільшанка на Кіровоградщині та на Південь України, у яких брав безпосередню участь.

Серед публікацій дослідника – збірник «Жнивварські пісні» (вступна стаття та упорядкування, Київ, 1971); монографія «Хліборобська обрядова поезія слов'ян» (Київ, 1973), яка отримала схвальні відгуки, надруковані в українських, чеських, словацьких, македонських наукових періодичних виданнях. Заслужують на увагу фундаментальні розділи Ю. Крутя в ряді колективних монографій та збірників: «Розвиток і взаємовідношення жанрів слов'янського фольклору» (Київ, 1973), «Erntepoezieder Slawen» у щорічнику «Ethnologia Slavica» (Братислава, 1975, т. VII), «Інтернаціональне та національне в сучасному слов'янському фольклорі» (Київ, 1977).

З 1975 року Ю. Круть поєднував викладацьку діяльність із науковою, працюючи доцентом Кіровоградського педінституту (нині – Кіровоградський університет ім. В. Винниченка), вчений опублікував такі праці: «Збирання й оформлення народної творчості» (Кіровоград, 1986), «Деякі питання культури мови й етикету спілкування» (Кіровоград, 1996).

Значне місце у творчій спадщині Юрія Зіновійовича займала перекладацька діяльність: він переклав із чеської мови твори Божени Немцовой «Дика Бара» (1970) та зі словацької Андрея Гімавки «Семеро» (у зб. «Перемога», 1975).

Студенти й колеги глибоко поважали Ю. Крутя як знавця рідної мови, принципового викладача. Учений був біля джерел творення Народного Руху України, сприяючи становленню незалежності України. У 1999 році Юрію Зіновійовичу Крутю присвоєно звання «Заслужений працівник народної освіти України», до того – «Відмінник народної освіти», нагороджений численними грамотами та відзнаками. Від Всеукраїнського товариства «Просвіта» одержав медаль «Будівничий України».

Боротьбу за незалежність України, яку Ю. Круть відстоював ще в молоді роки, не полишав до останнього дня свого життя, коли вона опинилася в небезпеці через російську військову агресію.

Виняткова працьовитість, скромність, порядність, доброзичливість, патріотизм та незламність Ю. Крутя завжди залишаться в нашій пам'яті й будуть взірцем для сучасників і прийдешніх поколінь.

Вічна пам'ять про Юрія Зіновійовича Крутя залишиться в наших серцях.

Колектив ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України

Надійшла / Received 10.07.2023

Рекомендована до друку / Recommended for publishing 12.09.2023